

Агульнапрызнана, што з'яўленне друкаванай кнігі азначае пачатак новай эпохі ў культурным жыцці народа. У Беларусі пачаткам такой эпохі стаў 1517 год, калі першадрукар і асветнік-гуманіст Францыск Скарына распачаў выданне першай у свеце друкаванай кірыліцкай Бібліі. Гэта быў першы, але галоўны крок да распаўсюджвання кнігадрукавання ў нашай краіне. Але ж усё роўна доўгі час паасобныя творы і нават кнігі перапісваліся і толькі такім чынам траплялі ад аднаго гаспадара да другога, становіліся даступнымі новым чытачам. Першапачаткова грамадства пасіўна прымала друкаванне. Але ж і потым развіццё кнігадрукавання чаргавалася з яго заняпадам. У XIX ст. беларуская літаратура была ў значнай меры рукапіснай. Чаму так адбывалася? Што перашкаджала? Шмат чаго даследавана ў гэтай галіне, але ж актуальнасць ведання праблем, з якімі сутыкнулася кнігадрукаванне на працягу развіцця ў Беларусі, не знікла.

Найперш, гэта крызіс беларускага кірыліцкага кнігадрукавання у XVII ст. А ў канцы XVIII ст. беларускае кнігадрукаванне не існавала зусім, на беларускай мове не было ніводнай кнігі. У пачатку XIX ст. стрымлівалася і забаранялася адкрыццё новых прыватных друкарняў, у сярэдзіне – рэзка скарацілася колькасць выданняў на польскай, лацінскай, яўрэйскай мовах, узрасла – на рускай мове, што было абумоўлена павелічэннем рускага ўплыву замест польскага пасля падаўлення польскага паўстання 1830-1831 гг. Потым у канцы XIX ст. было забаронена друкаванне лацінскім шрыфтам літоўскай і ўкраінскай літаратуры, гэта з'ява мела і ўплыў і на беларускія выданні. Беларускія кнігі сталі друкаваць за мяжой і падпольна дастаўляць на Беларусь. З канца XIX – пач. XX стст. беларускія выдавецкія таварыствы ўзніклі па-за межамі Беларусі. У 1930-я гг. шматлікія выданні былі аб'яўлены «шкоднымі», яны канфіскаўваліся і знішчаліся. У гады другой сусветнай вайны на акупаванай тэрыторыі Беларусі толькі ў падполлі і ў партызанскіх зонах выдаваліся газеты, часопісы і кнігі.

У наш час назіраюцца станоўчыя тэндэнцыі вяртання з небыцця нашай гістарычнай памяці. Прыярытэтны напрамак культурнай палітыкі Беларусі якраз і заключаецца ў захаванні гістарычнай спадчыны, сярод якой кніга займае не апошняе месца. Выступаючы ў г. Полацку з нагоды прыняцця Комплекснай доўгатэрміновай праграмы развіцця горада, Прэзідэнт краіны А.Р. Лукашэнка сказаў: «Гістарычная памяць – гэта фундамент патрыятызму, аснова высакароднага пачуцця любові і павагі чалавека да сваёй Айчыны».

Менавіта Ф. Скарына і распачатая ім справа кнігадрукавання яшчэ доўгія стагоддзі будзе натхняць на выхаванне беражлівых адносін да кнігі як асновы ўсяго разумнага і вечнага. Ф. Скарына быў, ёсць і будзе актуальным як прыклад адукаванага і высакароднага чалавека, сапраўднага патрыёта сваёй Бацькаўшчыны.

Кніга – сапраўды геніяльнае адкрыццё чалавецтва. Яна належыць да тых вынаходстваў, якія не маюць сабе роўных і ніколі не знікнуць з чалавечай цывілізацыі. Беларускае кнігадрукаванне прайшло доўгі і цяжкі шлях, у якім, як у люстэрку, адбіўся шматгранны і часам супярэчлівы лёс беларускага народа. Гісторыя кнігадруку – гэта, перш за ўсё, гісторыя народа, і ўжо толькі па гэтаму да яе трэба адносіцца з павагай як да мінулага нашай Радзімы. Развіццё кнігадрукавання на сучасным этапе – справа гонару нашай краіны. Нам сапраўды ёсць чым ганарыцца, пра што сведчаць перамогі нашых кнігавыдаўцоў на міжнародных выставах. Беларуская кніга выйшла на шырокі абсяг культурна-асветніцкай нівы, што робіць славу нашай Айчыне.